

EVALUAREA COMPETENȚELOR ȘCOLARE PRIN PROBE INTEGRATIVE

STRATAN Victoria, dr., lector universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol

Articol realizat în cadrul proiectului de stat „*Inovarea sistemului național de evaluare a rezultatelor școlare din perspectiva paradigmei competențelor*” (20.80009.0807.32)

Rezumat. *Problemele lumii contemporane reclamă integrarea conținuturilor curriculare prin promovarea inter- și transdisciplinarității, menite să ofere educabililor o viziune integratoare asupra lumii. Articolul își propune configurarea cadrului teoretico-metodologic al evaluării competențelor școlare din perspectiva paradigmei integralității. Demersul se orientează pe elucidarea etapelor proiectării evaluării integrative a rezultatelor școlare, pe exigențele necesare de a fi respectate în selectarea temei generale. Este prezentată o probă de evaluare integrativă ce contribuie la comprehensiunea aspectelor noționale.*

Abstract. *The problems of the contemporary world require the integration of curricular contents by promoting inter- and transdisciplinarity, meant to offer educators an integrative view of the world. The article aims to configure the theoretical-methodological framework of the evaluation of school competencies from the perspective of the integrity paradigm. The approach is based on the elucidation of the design stages of the integrated evaluation of school results, on the requirements to be met in the selection of the general theme. An integrative evaluation test contributing to the comprehension of the notional aspects shall be provided.*

Cuvinte-cheie: *evaluare, competență școlară, interdisciplinaritate, transdisciplinaritate, evaluare integrativă, probe integrative.*

Keywords: *assessment, school competence, interdisciplinarity, transdisciplinarity, integrative assessment, integrative evidence.*

Caracterul complex și *integrat* al unor probleme cum ar fi globalizarea, interculturalitatea, protecția mediului, explozia informațională, migrația, conflictele etc. revendică o abordare educațională inter- și transdisciplinară inclusiv la nivelul evaluării competențelor școlare. Avem nevoie de strategii de evaluare care să capteze *complexitatea conceptelor*, a capacității de a raționa, de instrumente care să ne informeze despre nivelele gândirii și despre gradul de formare a competențelor. Este necesar de o evaluare care să surprindă în mod subtil demersul pe care îl adoptă elevul în îndeplinirea unei sarcini intelectuale și a operațiilor succesive pe care le execută în acest scop.

Sesizăm că problemele cu care ne confruntăm în viața profesională, socială sau personală impun judecăți și decizii care nu sunt, de regulă, cantonate în cadrele disciplinare. Aceste probleme au caracter *integrat*, iar rezolvarea lor impune corelații rapide și semnificative, sinergie și acțiune contextualizată [2]. Or, afirmă autorii I.T. Radu și L. Ezechil „nivelul de instruire al unei persoane nu este dat de multitudinea cunoștințelor pe care le posedă, considerate însă izolat unele de altele, ci este

în funcție de stăpânirea unor conținuturi (cunoștințe) integrate în sisteme, de înțelegerea legăturilor dintre ele, de capacitatea de a le sistematiza și ordona în jurul unor teme, unor categorii de fenomene” [5, p. 52]. Această normă prezintă o importanță covârșitoare în prezent, când omul este asaltat de un volum copleșitor de produse ale cunoașterii umane. Spiritul sintetic a devenit un imperativ, condiția principală care face posibilă asimilarea a ceea ce se cunoaște și trebuie cunoscut. Fenomenului caracteristic societății contemporane – creșterea exponențială a informației – nu i se poate răspunde prin acumularea unor cunoștințe disparate, ci presupune înțelegerea legăturilor dintre ele și, în consecință, integrarea lor în sisteme. Această exigență derivă și din faptul că individul, chiar și în perioada de școlaritate, asimilează cunoștințe nu numai în cadrul activității școlare, ci și pe numeroase alte filiere nonșcolare (educație informală, nonformală), precum și în viața cotidiană, prin contactul nemijlocit cu obiecte și fenomene ale naturii sau aparținând vieții sociale.

Un alt mod de abordare a procesului de predare-învățare-evaluare, care poate fi luat în considerare și îl putem implementa în cadrul sistemului educațional, este centrarea pe *paradigma holistică, integratoare*. În această ipostază, noțiunea de **concept integrator** valorifică ideea unei școli a sintezei, convinsă că misiunea sa este în mod esențial aceea de a structura achizițiile și nu de a acumula niște „cunoștințe disparate”. Cercetătorul M. Minder menționează, în această ordine de idei, „conceptul *integrator* este pivotul care, la un nivel dat de învățământ, organizează într-o structură coerentă ansamblul faptelor și al noțiunilor abordate” [4, p.338]. El construiește arhitectura disciplinei și asigură o coloană vertebrală conținuturilor curriculare. O temă centrală dă un sens și o coerență conceptelor de pe orbita din jurul ei.

Observăm, așadar, că punerea și rezolvarea unei probleme nu sunt văzute ca aspecte izolate, insulare, ci *integrate într-un proces amplu*. Individul gândește interacționând cu cunoștințele, iar construirea și modificarea schemelor cognitive pentru a da sens cunoașterii sale sunt sarcini individuale [1]. Sistematizarea cunoștințelor presupune învățarea acestora integrate în structuri cognitive, în sisteme de idei. Rezolvarea de probleme poate fi considerată dintr-un anumit punct de vedere cea mai importantă forță motrică a *integrării*, datorită relevanței sale practice. Concepția constructivistă cognitivă clasică, așadar, este cristalizată în jurul unei idei centrale: cunoașterea lumii se construiește individual, prin acțiuni cu caracter procesual.

Prin urmare, evaluarea competențelor școlare, similar procesului de *predare-învățare integrat*, trebuie să urmărească aprecierea capacității de mobilizare a cunoștințelor și tehnicilor de către elev. Evaluarea rezultatelor instruirii trece dincolo de condițiile rigide ale caracterului observabil și măsurabil al acestora și pune accent pe caracterul lor constatabil. *Integrarea* provine din caracterul dinamic și complex al competențelor necesare pentru a rezolva o problemă într-un context specific[2]. Acesta este modul în care elevii își vor utiliza cunoștințele și tehnicile pentru a rezolva o situație complexă care ne va ajuta să le identificăm competența.

În opinia autorilor B. Rey, A. Defrance, Șt. Pacearcă, V. Carette și S. Kahn, evaluarea nu are sens decât dacă oferă informații pertinente celui care învață pentru a-și regla procesul de învățare. Rolul cadrului didactic nu constă doar în transmiterea de cunoștințe și tehnici, adică niște enunțuri separate și niște proceduri. Este vorba că elevul trebuie să fie capabil să utilizeze aceste enunțuri și proceduri în *situații complexe* noi [6].

Aceste multiple fațete, prefigurează ***etapele proiectării evaluării rezultatelor școlare integrative:***

I. Identificarea unei probleme, unei teme care poate fi abordată cel mai bine în manieră *integrată*. Tema selectată joacă rolul de organizator pentru demersul de proiectare a evaluării rezultatelor școlare. Tema este recomandabil să fie apropiată de viața de zi cu zi a elevilor. Ea reprezintă o provocare cu implicații sociale și face trimitere directă la formarea unor *competențe transversale* sau a unor valori și atitudini.

Exigențe în selectarea temei:

- să corespundă conținuturilor curriculare;
- să corespundă particularităților de vârstă ale elevilor;
- să fie relevantă;
- să fie suficient de largă (complexă) pentru a permite crearea unor sarcini (itemi) de evaluare variați, în măsură să conducă la evaluarea integrală a competențelor formate elevilor (categorii tematice largi, precum: antreprenoriatul, diversitatea culturală, viața personală, natura etc.);
- să facă apel la competențele și experiențele anterioare ale elevului;
- să ne asigurăm că elevii îndeplinesc condițiile necesare abordării temei (achiziții anterioare).

II. Identificarea asociațiilor semnificative și realizarea unei imagine globale asupra temei. După identificarea temei relevante este cel al explorării sale din perspectiva diverselor ***câmpuri disciplinare***. Acum pot fi identificate legăturile pe care fiecare disciplină le poate avea cu tema selectată pentru *proba de evaluare integrativă*.

Schițăm în continuare ***harta disciplinară a unei teme integrative*** (Figura 1).

Fiecare câmp disciplinar sau *arie curriculară* implicată asociază conceptele sau competențele care pot fi evaluate în cadrul temei propuse [3].

Este important de precizat că *probele de evaluare integrative* nu se concentrează, în primul rând, pe evaluarea cunoștințelor. Accentul se pune, mai ales, pe aplicarea cunoștințelor și a deprinderilor dobândite în situații noi. Scopul *probei integrative de evaluare* trebuie să fie focalizat pe diagnosticarea în ce mod cunoștințele și priceperile pe care le dobândesc pot fi combinate pentru a realiza o sarcină (item), pentru a descoperi o soluție sau pentru a înțelege și explica o situație, a aborda o temă generală.

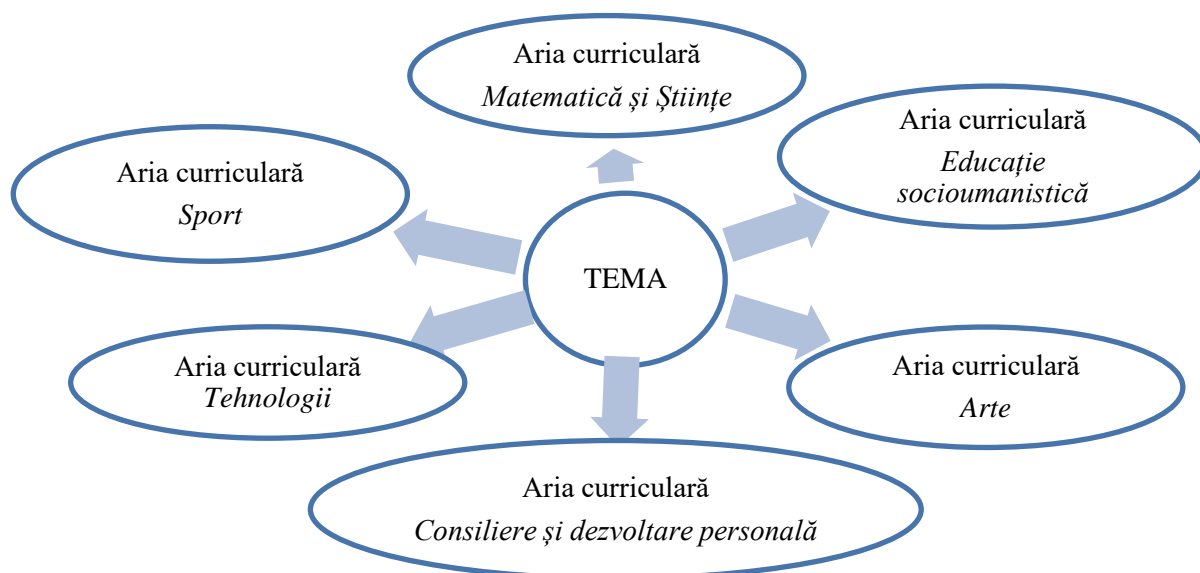

Figura 1. Harta disciplinară a unei teme integrative

Evidențiem că *etapele proiectării evaluării competențelor școlare prin probe integrative*, reflectate anterior, au la bază *modelul de proiectare a temelor cross-curriculare* propus de cercetătorul L. Ciolan [2].

În fond, importante sunt competențele transversale, valorile și atitudinile formate, care pot constitui premise ale succesului personal și social al elevilor. Cu siguranță, crearea unei *probe integrative de evaluare* este un proces dificil și complex (implică corelarea conținuturilor curriculare, competențelor școlare etc.). În pofida celor expuse, a dificultăților conceptuale și metodologice încercăm, în continuare, să prezentăm o posibilă *probă de evaluare integrativă*:

Clasa: IV

Tipul: evaluare sumativă (integrativă)

Subiectul: Viețuitoarele

1. Citește cu atenție textul, apoi rezolvă cerințele date.

Okapi este un mamifer rumegător care trăiește în pădurile din Africa.

El se înrudește cu girafa, fiind un animal erbivor. Se aseamănă cu zebrele în ceea ce privește aspectul picioarelor, având dungii albe orizontale pe partea din față și din spate a acestora. Forma corpului este asemănătoare cu a girafelor, având spatele acoperit cu păr de culoare roșu-închis, iar gâtul mai scurt. Capul masculilor prezintă două cornițe, iar limba are o lungime de până la 35 cm, permițându-le să-și curețe fața, ochii și chiar urechile.

Okapi adult poate atinge o lungime de 2,5 m, o înălțime de cca 2 m și poate cântări 200-350 kg. Este un animal singuratic.

2. Completează enunțul dat.

Cea mai interesantă informație pe care am aflat-o este _____

3. Scrie în tabelul de mai jos trei asemănări și trei deosebiri dintre girafă și okapi.

<i>Asemănări</i>	<i>Deosebiri</i>

4. Dacă un okapi adult poate atinge înălțimea de 2 m, iar o girafă poate fi de 3 ori mai înaltă, ce înălțime poate atinge girafa?

5. Alcătuieste o listă cu titluri din literatură în care sunt menționate animale.

6. Înlocuiește o singură literă din fiecare cuvânt de mai jos, pentru a-l transforma în acțiune

Lup _____ Pui _____ Greier _____

Cerb _____ Cal _____ Păstrăv _____

7. Alcătuieste propoziții în care să folosești câte două sensuri ale cuvântului *broască*.

8. Găsește explicația potrivită pentru expresiile de mai jos.

Cât ai zice pește _____

A se umfla în pene ca păunul _____

Pe la cântatul cocoșilor _____

9. Discutând despre animalele preferate, Ema, Rareș, Mihai, Nona și Vera au numit fiecare câte un animal îndrăgit. Găsește animalul preferat al fiecărui copil, știind că:

a) *Ema nu a ales câinele și nici hamsterul.*

b) *Rareș și Ema nu a ales leul și panda.*

c) *Mihai și Rareș nu au ales hamsterul și nici pisica.*

d) *Nona nu a ales panda și nici pisica.*

<i>Ema</i>	<i>Rareș</i>	<i>Mihai</i>	<i>Nona</i>	<i>Vera</i>

10. Calculând produsul numerelor 6 și 8, vei afla câți kilometri pe oră poate parcurge cea mai mică pasăre din lume.

11. În Republica Moldova există specii de animale pe cale de dispariție. Acestea sunt protejate prin lege. Scrie astfel de animale, menționând și mediul lor de viață.

<i>Animale</i>	<i>Mediul de viață</i>

12. Dacă anumite specii de animale s-ar afla doar în Republica Moldova și în țările vecine, care ar fi suprafața totală pe care ele ar viețui?

13. Care ar fi măsurile pe care le-ai lua tu, dacă ai putea, pentru a proteja animalele? Argumentează.

14. Confeționează un animal din hârtie colorată folosind tehnica origami.

În lumina celor reflectate, *conchidem* că evaluarea competențelor școlare prin *probe integrative* reprezintă un vector important. În pofida dificultăților conceptuale, metodologice, pledăm pentru o

evoluție sincronă a câmpurilor cunoașterii, societății și educației, iar abordarea *integrată a conținuturilor curriculare* și apelarea la probe de evaluare integrative o vedem ca pe una dintre formele posibile, dar și necesare ale sincronizării educației cu situațiile autentice de viață [7]. Problemele lumii contemporane implică integrarea conținuturilor prin promovarea inter- și transdisciplinarității, menite să ofere educabililor o viziune integratoare asupra lumii, precum și posibilitatea de a înțelege „unitatea metodologică și conceptuală” a științei contemporane, fără să se piardă din vedere specificul fiecărei științe.

Bibliografie

1. Bocoș, M. Instruirea interactivă. Repere axiologice și metodologice. Iași: Polirom, 2013. 470 p. ISBN 978-973-46-3248-0.
2. Ciolan, L. Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași: Polirom, 2008. 280 p. ISBN 978-973-46-1034-1.
3. *Curriculum național. Învățământul primar*. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p. ISBN 978-9975-3258-0-6.
4. Minder, M. Didactica funcțională. Obiective, strategii, evaluare. Chișinău: Editura Cartier Educațional, 2003. 412 p. ISBN 9975-79-39-16.
5. Radu, I.T., Ezechil, L. Didactica: teoria instruirii. Pitești: Paralela 45, 2006. 312 p. ISBN 97 -697230-5.
6. Rey, B., Defrance, A., Pacearcă, Ș., V., Kahn, S., Competențele în școală. Formare și evaluare. București: Aramis Print, 2012. 176 p. ISBN 978-973-679-932-7.
7. Stratan, V., Andrițchi, V. Tehnologia evaluării competențelor transdisciplinare ale elevilor la finele învățământului primar prin valorificarea testului de tip integrat. În: Revistă științifică „Acta et commentationes. Științe ale educației”. 2019, nr. 3 (17), pp. 7-18. ISSN 1857-3592.